

Remiss

Handläggare

Sofia Brockmark
Fiskeregleringsenheten
sofia.brockmark@havochvatten.se

Datum 2023-01-24

Dnr 00118-2023

Enligt sändlista

Remiss gällande ändrade regler för fiske av ål i havet 2023/2024

Hantering

Havs- och vattenmyndigheten önskar ta del av era synpunkter på bifogat förslag till föreskrifter och konsekvensutredning. Förslaget gäller fastställande av förbudsperiod för fiske av ål i havet 2023/2024.

Förslaget föreslås träda i kraft den 2023-04-01.

Remissvar ska ha inkommit till Havs- och vattenmyndigheten senast den 2023-02-14.

Havs- och vattenmyndigheten ser helst att svaret skickas med e-post till havochvatten@havochvatten.se i Wordformat. Ange ärendets diarienummer 00118-2023 i e-postmeddelandets ärendemening.

Havs- och vattenmyndigheten publicerar remissvar från myndigheter, företag och organisationer på sin webbsida. Remissvar från privatpersoner publiceras inte. Du hittar mer information om hur HaV behandlar dina personuppgifter i samband med remisshanteringen på [Havs- och vattenmyndighetens webbsida](#).

Eventuella frågor om förslaget kan ställas till Sofia Brockmark, e-post: sofia.brockmark@havochvatten.se eller tel. 010-698 65 81 och till Jens Persson, e-post: jens.persson@havochvatten.se eller tel. 010-698 6354.

Denna remiss har beslutats av avdelningschefen Mats Svensson efter föredragning av utredaren Sofia Brockmark. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningscheferna Johan Kling och Niclas Törnell, enhetscheferna Inger Dahlgren, Martin Bjerner och Patrik Persson, verksjuristen Sofia Flack och utredaren Jens Persson medverkat.

Mats Svensson

Sofia Brockmark

Bakgrund och syfte

EU:s ministerråd har under de senaste sex åren, i samband med diskussionerna om fastställande av fiskemöjligheter i unionens vatten, fattat ett politiskt beslut om bestämmelser som reglerar att varje medlemsland ska fastställa förbudsperioder för fiske av ål i havet. Villkoren för bestämmelsernas tillämpning har delvis skiljt sig åt mellan åren.

Förordningen för fastställande av fiskemöjligheter i unionens vatten för 2023/2024 har ännu inte beslutats. Denna remiss utgår från det förslag till bestämmelser avseende förbudsperioder för fiske av ål i havet som förväntas antas av ministerrådet. Bestämmelsernas lydelse kan dock ändras fram till att förordningen beslutats. Om så skulle ske kan Havs- och vattenmyndigheten behöva ändra föreslagen föreskriftsändring i enlighet med de bestämmelser som slutligen beslutas av ministerrådet.

EU-kommissionen ska meddelas om den nationellt fastställda perioden eller perioderna senast den 1 mars 2023. Havs- och vattenmyndigheten behöver därför hantera processen skyndsamt och det bedöms vara nödvändigt att remittera ett förslag till nya föreskrifter innan bestämmelserna antagits av ministerrådet. Detta för att möjliggöra tre veckors remisstid samt beakta inkomna synpunkter från berörda remissinstanser innan beslut fattas.

Bestämmelser som begränsar fiske av ål i havet 2023/2024

Enligt det förslag till EU-bestämmelser för fiske av ål i havet för 2023/2024 som förväntas antas ska det vara förbjudet att bedriva kommersiellt fiske efter europeisk ål (*Anguilla anguilla*), både som målart och som bifångst, i alla livsstadier under en period eller flera perioder om minst sex månader. I Östersjön får förbudsperioden införas som en sammanhängande period på sex månader mellan den 1 mars 2023 och den 31 mars 2024, *eller* som flera förbudsperioder som totalt motsvarar sex månader. Om flera förbudsperioder införs ska fiske av ål vara förbjudet mellan den 1 oktober och den 31 december 2023 samt under ytterligare tre valbara månader mellan den 1 mars och den 31 augusti 2023. Vid val av period/perioder ska medlemsländerna beakta ålens tidsmässiga migrationsmönster för respektive livsstadier inom den berörda medlemsstaten och perioden/perioderna ska vara förenliga med de bevarandemål som anges i EU:s ålförordning¹ med tillhörande nationella förvaltningsplaner.

EU:s förslag till bestämmelser omfattar på samma sätt som 2022/2023 all form av kommersiell fiskeaktivitet efter ål, vilket innebär att det fortsatt kommer vara förbjudet att sumpå ål under den fastställda perioden eller perioderna. Årets bestämmelser innebär även att allt fritidsfiske av ål i havet förbjuds under 2023. Fritidsfiske av ål i havet har dock varit förbjudet i Sverige sedan 2007 och myndighetens föreskrifter behöver därför inte ändras i dessa avseende.

Förbudsperioden regleras enligt förslagen lydelse i artiklarna 12 och 59². När EU-förordningen har beslutats är den direkt tillämplig som lag i Sverige. Bestämmelserna i EU-förordningen gäller då före bestämmelser i svensk lagstiftning om bestämmelserna strider mot varandra.

Det är Havs- och vattenmyndigheten som tar beslut och inför förbudsperioden i Sverige genom föreskriftsändringar i bilaga 10 till Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak,

¹ Rådets förordning (EG) nr 1100/2007 av den 18 september 2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål

² Förslag till förordning för fastställande av fiskemöjligheter i unionens vatten 2023/2024

Kattegatt och Östersjön. EU-kommissionen ska enligt föreslagna bestämmelser meddelas om den fastställda perioden senast den 1 mars 2023.

Ices råd (se nedan) säger att allt fiske av ål för alla ändamål ska vara noll 2023³. EU-kommissionen valde att inte tillämpa rådet i sitt förslag till beslut om förbudsperiod. Det nuvarande förslaget till bestämmelser baseras inte heller på Ices råd.

Status och beståndsutveckling

Europeisk ål (*Anguilla anguilla*) är rödlistad av SLU Artdatabanken och klassad som Akut hotad (CR) nationellt och internationellt. Rekryteringen av arten har under de senaste femtio åren minskat med 90–95 procent och ligger fortfarande på en kritiskt låg nivå, mycket långt ifrån nivåer som skulle indikera ett hållbart bestånd. Ålbeståndets storlek och utveckling påverkas sannolikt av en rad mänskliga påverkansfaktorer och där effekterna av bl.a. fiske, habitatförlust, vattenkraft och annan vattenverksamhet samt storskaliga miljöförändringar bedöms vara betydande.

Internationella havsforskningsrådet (Ices) har under flera år påpekat att det finns ett akut behov av att förbättra bevarandeåtgärder i medlemsländernas nationella ålförvaltningsplaner (se nedan). Minskande rekrytering, bristfälliga dataunderlag och ofullständig kunskap om bestånd- och rekryteringsförhållanden är några av skälen till att Ices sedan början av 2000-talet gett rådet att försiktighetsprincipen ska tillämpas.

Ices senaste råd³ säger att när försiktighetsprincipen tillämpas bör fångsterna av ål vara noll 2023. Ices råd gäller både fångster från fritidsfiske och kommersiellt fiske och inkluderar fångster av glasål för utsättning och vattenbruk. Rådet anger, baserat på principer för en ekosystembaserad förvaltning att all annan icke-fiskerelaterad dödlighet bör vara noll. Dessutom bör kvantiteten och kvaliteten på ålens livsmiljöer återställas, inklusive konnektivitet i vattendragen samt livsmiljöernas fysiska, kemiska och biologiska egenskaper.

EU-gemensam förvaltning av ål

Den europeiska ålen utgör ett bestånd och dess utbredningsområde sträcker sig över stora delar av Europa, inklusive Medelhavet och Afrikas norra kust. En förutsättning för beståndets långsiktiga återhämtning är därför att åtgärder vidtas inom hela ålens utbredningsområde. Utöver ministerrådets årliga bestämmelse om att införa förbudsperioder för fiske av ål i havet har ålen sedan 2007 omfattats av EU-gemensamma bestämmelser om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål, den så kallade ålförordningen⁴. Sedan 2009, har ålen också omfattats av bestämmelser som reglerar handel av ål⁵, inom och utanför EU:s gränser.

Ålförordningen ställer krav på långsiktiga insatser och ålägger medlemsländerna att upprätta nationella förvaltningsplaner för ål. Målet för varje förvaltningsplan ska vara att på lång sikt uppnå en utvandring av blankål till havet som motsvarar minst 40 procent av mängden blankål, som produceras i ett av människan opåverkat bestånd. När man idag talar om ett av människan

³ ICES. 2022. European eel (*Anguilla anguilla*) throughout its natural range. In Report of the ICES Advisory Committee, 2022. ele.2737.nea, <https://doi.org/10.17895/ices.advice.19772374>

⁴ Rådets förordning (EG) nr 1100/2007 av den 18 september 2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål

⁵ Rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem

opåverkat bestånd använder man oftast den genomsnittliga produktionen innan beståndets huvudsakliga nedgång började.

Enligt ålförordningen ska medlemsländerna vart tredje år rapportera en utvärdering till EU-kommissionen som beskriver vilken effekt genomförda åtgärder har haft. I syfte att effektivisera, harmonisera och förbättra kvaliteten på medlemsländernas rapportering samordnades senaste rapportering till EU-kommissionen med Ices årliga data call för ål. Ices data call för ål har därmed utökats för att även tillgodose de rapporteringskrav som följer av artikel 9 i ålförordningen.

Sveriges förvaltningsplan för ål och genomförda åtgärder

Sveriges ålförvaltningsplan godkändes av EU-kommissionen 2009 och har sedan dess legat till grund för den nationella förvaltningen av ål. Förvaltningsplanen består i huvudsak av fyra åtgärdsområden: reglering av fiske, reducerad turbindödlighet för utvandrande blankål, stödutsättningar av blankål samt förbättrad kontroll och tillsyn. Planen är adaptiv, vilket innebär att förhållandet mellan åtgärdsområdena kan komma att justeras efter behov.

Sedan ålförordningen antogs har fyra utvärderingar rapporterats till EU-kommissionen. Senaste rapporteringen gjordes år 2021. I samband med rapporteringarna uppdrar Havs- och vattenmyndigheten till SLU Aqua att förse myndigheten med vetenskapliga underlag som ska ligga till grund för rapporteringen⁶.

Ett omfattande arbete har genomförts nationellt för att minska fiskets påverkan. År 2007 infördes ett generellt förbud för fiske av ål. Undantag avser vissa personer som bedriver yrkesmässigt fiske med stöd av särskilt ålfisketillstånd samt vid fiske i vissa inlandsvatten från vilka ålen inte kan ta sig levande till kusten på grund av nedströms kraftverk. Ytterligare regleringar av ålfisket har därefter införts successivt för att minska fiskets påverkan på beståndet (se "Nationella regler om att få handla och fiska ål i havet"). Havs- och vattenmyndigheten tog 2015 ett inriktningsbeslut om att inte bevilja några nya personer tillstånd att fiska ål innan det finns säkra bevis på att beståndet av ål ökar. Förnyat tillstånd beviljas endast de som haft och nyttjat ett tillstånd under föregående år. Fisket minskar kontinuerligt efterhand som befintliga tillståndshavare upphör med sitt fiske. Minskningstakten förväntas också öka under kommande år som en följd av hög medelålder för nuvarande tillståndshavare. Sammantaget har regleringarna, tillsammans med införande av de årliga förbudsperioderna, medfört att fiskets fångster i havet minskat med drygt 90 procent sedan 2006, från 825 ton till knappt 52 ton. Antalet personer med tillstånd att fiska ål i havet har minskat med drygt 74 procent mellan 2006 och 2022, från 384 till 99 stycken.

Havs- och vattenmyndigheten har under de senaste åren utvecklat arbetssättet och metoder för att underlätta och effektivisera fiskeri- och handelskontrollen av ål. Genom att år 2020 införa krav på två timmars förhandsanmälan för de yrkesfiskare som ska ankomma hamn med ål ombord ökade myndighetens möjligheter till att göra landningskontroller av ålfisket avsevärt. Vid landningskontrollerna kan både fisketillstånd, minimimått och fångstmängder inspekteras, samtidigt som illegalt fiske motverkas. Havs- och vattenmyndigheten införde även krav på anmälan om fisksumparnas positioner i havet, vilket bidrar till att lättare identifiera det olagliga fisket och särskilja detta från det legala fisket. Myndigheten har vidare även intensifierat och förbättrat metoderna för att avsöka kustområden på illegalt ålfiske. Detta görs bl.a. med hjälp av

⁶ Aqua reports 2021:12. Assessment of the eel stock in Sweden, spring 2021. Fourth post-evaluation of the Swedish eel management.

drönare och båt och resulterar i beslag av illegala ålfiskande redskap samt återutsättning av illegalt fiskad ål. Sedan arbetet startade 2016 beslagtar myndigheten ca 150 – 200 ålfångande redskap varje år. I de områden som fiskerikontrollen fokuserat på har det illegala fisket minskat drastiskt vilket visar på att arbetet har en direkt effekt. Vidare ska fiskeinsatserna från och med 1 januari 2023 rapporteras digitalt i syfte att skapa bättre datakvalité samt effektivisera myndighetens arbete med inkomna uppgifter. Utöver kontroll i fält genomför myndigheten så kallade räkenskapskontroller för att säkerhetsställa att förstahandsmottagare och grossister rapporterar, samt till viss del korskontroller av inkommen data.

Genomförda åtgärder för att minska påverkan från turbinrelaterad dödlighet i vattenkraftverk ligger långt ifrån det uppsatta målet i den nationella förvaltningsplanen. Vattenkraften påverkar dödlighet för utvandrande blankål och förhindrar naturlig uppvandring av ålyngel i inlandsvatten och därmed tillgången på uppväxtområden. Även om dödligheten vid varje vattenkraftverk kan variera så är den sammanlagda dödligheten efter flera kraftverkspassager generellt hög. De negativa effekterna kommer fortsatt att öka då det fortfarande finns ung ål i vattensystemet. I vissa vatten sker fångst och transport nedströms av vuxen ål, förbi kraftverken. Passagelösningar eller andra relevanta åtgärder krävs för att ålen och andra fiskarter ska nyttja både nedströms och uppströms vandringshindren.

Inom ramen för ålförvaltningsplanen har ålyngel importerats och satts ut. Stödutsättningarna har framförallt prioriterats i områden på Västkusten, i inlandsvatten med fria vandringsvägar och i inlandsvatten där blankålsproduktionen bedömts vara betydande. Havs- och vattenmyndigheten betraktar utsättning av ålyngel som en beståndsbevarande åtgärd för att på kort sikt stärka och/eller upprätthålla produktion av utvandrande blankål från svenska vatten till dess att mer permanenta åtgärder vidtagits. Tidigare stödutsättningar av ålyngel utvärderas av SLU Aqua på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten.

Nationellt genomförande av tidigare förbudsperioder

Förbudsperioderna har varit gällande sedan 2018. Under de senaste fem åren omfattar förbudet fiske av ål i alla livsstadier i EU:s vatten och angränsande bräckta vatten, såsom flodmynningar, kustlaguner och övergångsvatten samt för unionens fiskefartyg på internationellt vatten. Under de senaste fyra åren skulle den valbara perioden införas under tre sammanhängande månader mellan augusti och februari. Villkoren i EU:s bestämmelser har i övrigt delvis skiljt sig åt mellan år. Förbudsperioderna har av det skälet införts under olika månader.

Innan de årliga förbudsperioderna för fiske av ål i havet infördes bedrevs svenskt yrkesfiske av ål från maj till december, tidigare i Bottenhavet och senare i de sydliga och sydvästra delarna av Östersjön. Fisket avslutades sist i Öresundsområdet, ett par veckor in i december. En viktig utgångspunkt i Havs- och vattenmyndighetens bedömning har varit att den blankål som skyddas från fiske genom förbudsperioden ska ha så goda förutsättningar som möjligt att utvandra från Östersjön utan att påverkas från annat fiske. Med hänsyn till detta har Havs- och vattenmyndigheten bedömt att särskild hänsyn behöver tas till blankålens vandring genom Öresund eftersom området utgör en passage för utvandrande blankål från hela Östersjöregionen.

Förbudsperioder fram till 2022 har införts mot bakgrund av EU:s bestämmelser och baserats på en sammanvägd bedömning av åtgärdens förväntade effekt och effekterna av de åtgärder som redan genomförs/genomförts inom ramen för den nationella förvaltningsplanen för ål. Enligt EU-bestämmelserna för 2022/2023 skulle medlemsländerna säkra att förbudsperioden infördes under

de månader då vandringen av ål är som störst. Tillägget var ett förtydligande och en skärpning jämfört med tidigare års bestämmelser. Myndigheten kunde därför inte beakta förväntad effekt av tidigare genomförda åtgärder vid val av förbudsperiod 2022/2023.

Havs- och vattenmyndigheten införde förbudsperioden mellan november och januari under åren 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 och 2021/2022 samt mellan oktober och december 2022/2023. Remisserna om förslag till införande av tidigare förbudsperioder finns publicerade på myndighetens hemsida.⁷

Nationella bestämmelser som begränsar handel med ål och fiske av ål i havet

Regler för tillstånd och fiske av ål

Sedan maj 2007 är det förbjudet att fiska ål i havet. Ett visst begränsat yrkesmässigt fiske är dock tillåtet i Östersjön och södra Kattegatt för fiskelicensinnehavare som har fisketillstånd för att fiska ål.⁸ Varje enskilt ålfisketillstånd är förenat med villkor om redskapstyp, antal redskap och plats för fiskets bedrivande. Tillståndet får omfatta endast de redskapstyper och de antal redskap som beviljats i tillstånd för ålfiske under åren 2009-2010. Förnyat tillstånd beviljas enbart de yrkesfiskare som haft och nyttjat ett tillstånd under föregående år.

I Östersjöns delområden 23–30 får tillståndsgivet fiske med rörliga redskap ske från och med den 1 maj till och med den 14 september, eller under en sammanhängande period av 90 dagar. Sker fisket med fasta redskap ska det ske under en sammanhängande period på 90 dagar. I Kattegatt (söder om latitud 56 25,00) får tillståndsgivet fiske bedrivas från och med den 1 maj till och med den 14 september eller under en sammanhängande period av 60 dagar. Fiskestopp råder dock under tre månader per år och då får inget ålfiske bedrivas. Gemensamt gäller också att fisket av ål genast ska upphöra när den sammanlagda ålfångsten i det tillståndsgivna fisket uppgår till åtta ton.

Olika mått för minsta referensstorlek för bevarande gäller i olika områden. I Östersjöns delområde 24–30 ska ål vars längd understiger 70 cm återutsättas och i delområde 23 samt norr om delområde 23 ska ål vars längd understiger 45 cm återutsättas.

Förbudsperioderna har införts genom årliga föreskriftsändringar i bilaga 10, Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön (se "Nationellt genomförande av tidigare fem förbudsperioder") genom villkor som förbjuder fiske med stöd av tillstånd under aktuell period.

Bestämmelser som reglerar kontroll av fiske och handel

För att underlätta möjligheten att utföra kontroller är det krav på två timmars förhandsanmälan för de yrkesfiskare som ska ankomma hamn med ål ombord (HVMFS 2018:11). Ska ålen inte landas vid ankomsttillfället utan istället förvaras i sump vid kaj, ska även tid för landning anges i anmälan, alternativt att ytterligare en förhandsanmälan görs senast 1 timme innan landning.

⁷ De tidigare remisserna är tillgängliga på [Havs- och vattenmyndighetens hemsida](#).

⁸ Se 3 kap. 1 § och bilaga 10 Fiskeriverkets föreskrifter (2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

Sumparnas positioner ska anmälas till Havs- och vattenmyndigheten. Under gällande förbudsperiod är det inte tillåtet att förvara ålen i sump.

De som fiskar ål ska redovisa sina fiskeinsatser elektroniskt i Havs- och vattenmyndighetens elektroniska fångstrapporteringsystem (EFR). De som fiskar i havet rapporterar i kustfiskejournal (HVMFS 2018:11) och de som fiskar ål med särskilt tillstånd i sötvattensområden redovisar i sötvattensjournal (FIFS 2004:37). Ett fåtal fiskare som nyttjar fartyg med en fartygslängd om 10 meter eller mer redovisar sina fiskeinsatser dagligen i en loggbok i pappersformat.

Den som handlar med levande ål måste inneha ett särskilt verksamhetstillstånd⁹ som lämnas av länsstyrelsen. Företag som köper ål i första handelsledet, det vill säga som köper direkt av en person eller ett företag med fiskelicens, för att sedan sälja den vidare i sin näringsverksamhet ska vara registrerade som förstahandsmottagare hos Havs- och vattenmyndigheten. Alla förstahandsmottagare och grossister som handlar med ål från havet omfattas av EU:s spårbarhetskrav och ska vara registrerade samt rapportera information om sina köp och försäljningar via Havs- och vattenmyndighetens spårbarhetssystem. Förstahandsmottagaren ska skicka avräkningsnotor till Havs- och vattenmyndigheten för samtliga köp som genomförs med uppgifter om bland annat mängden ål som köpts och vilket fiskefartyg som har bedrivit fisket. Havs- och vattenmyndigheten utför kontroller för att säkerställa att förstahandsmottagare och grossister rapporterar i spårbarhetssystemet.

Förslag och motivering till förbudsperiod

Havs- och vattenmyndigheten föreslår ett förbud för fiske av ål i havet under sex på varandra följande månader mellan den 1 oktober 2023 och den 31 mars 2024 mot bakgrund av nedanstående skäl.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att det nuvarande förslaget till EU-bestämmelserna som reglerar fiske i havet 2023/2024 medger en större flexibilitet för medlemsländerna i val av en eller flera förbudsperioder. Till skillnad från förra årets EU-bestämmelser enligt vilka förbudsperioden skulle införas under de månader då vandringen av ål är som störst, ska medlemsländerna enligt de föreslagna bestämmelserna för året beakta ålens vandringsmönster samtidigt som hänsyn tas till bevarandemålen i EU:s ålförordning med tillhörande nationella förvaltningsplaner. Mot bakgrund av detta har Havs- och vattenmyndigheten gjort en sammanvägd bedömning där hänsyn framförallt har tagits till att den blankål som vandrar ut genom Öresund ska kunna bidra till reproduktionen. Hänsyn har även tagits till åtgärdens förväntade effekt på det europeiska ålbeståndet, effekten av de omfattande åtgärder som genomförs och genomförts inom ramen för den nationella ålförvaltningsplanen för att reducera det nationella fiskets påverkan samt effekter av införande av tidigare förbudsperioder.

Sverige har en lång kuststräcka vilket innebär att ålens vandring och fiskets landningar skiljer sig i tid och omfattning mellan olika områden. Eftersom fisket framförallt bedrivs riktat av utvandrande blankål kan man anta att historisk data över fiskets landningar av blankål återspeglar när vandringen av blankål förväntas vara som störst i olika områden. Inför framtagande av förslag till förbudsperiod har Havs- och vattenmyndigheten utgått från den bästa tillgängliga kunskapen om blankålens vandring baserat på såväl fiskeriberoende som fiskerioberoende data.

⁹ 26 § artskyddsförordningen (2007:845)

Innan förbudsperioden infördes, stod fisket i Öresund (delområde 23) för omkring 30 procent av den totala landade fångsten av ål i havet. Under dessa år landades i medelvärde mest blankål i området under november (ca 57 procent), följt av oktober (ca 15 procent) och december (ca 14 procent). De genomsnittliga landningarna per person och år är mer än dubbelt så höga i Öresund (delområde 23) jämfört med övriga kustområden i Östersjön och motsvarar ca 1,8 ton per person och år. Preliminära resultat från en vetenskaplig studie (akustisk telemetri) där blankål från Sveriges ostkust och danska vatten märkts visar att vandrigen ut ur Öresund (mottagare/hydrofoner) sker från oktober till februari med störst vandringsintensitet under november och december månad.¹⁰ Resultaten styrker alltså att det historiska fisket i Öresund, innan förbudsperioden infördes 2018, sammanföll med blankålens vandring genom Öresund. Under 2022 då förbudsperioden omfattade månaderna oktober till december utgjorde gulål hela 95 procent av den totala fångsten i Öresund, område 23, från ett genomsnitt på ca 15 procent av den totala fångsten åren innan förbudsperioden infördes (2015-2017). Under åren 2018 till 2021 då förbudsperioden infördes under månaderna november till januari uppgick mängden gulål till drygt 50 procent av den totala fångsten. Som en följd av 2022-års förbudsperiod har fisket av blankål i delområde 23 mer eller mindre upphört och åtgärden har haft en påtaglig effekt för skydd av blankål som utvandrar från Östersjön, genom Öresund.

En viktig utgångspunkt i Havs- och vattenmyndighetens bedömning om införande av förbudsperioderna är, och har även tidigare varit, att den blankål som skyddas från fiske genom förbudsperioderna ska ha så goda förutsättningar som möjligt att utvandra från Östersjön utan att påverkas från annat fiske. Av samma skäl bedömer myndigheten att förbudsperioden i första hand bör införas under den period då lekvandringen är som mest betydande i områden från vilka ålen har störst möjlighet att utvandra från Östersjön. Med hänsyn till ovanstående bedömer myndigheten att särskild hänsyn behöver tas till blankålens vandring genom Öresund eftersom området utgör en passage för utvandrande blankål från hela Östersjöregionen. Då det inte längre bedrivs något fiske på den svenska västkusten bedöms den ål som utvandrar från Öresundsområdet dessutom ha goda möjligheter att fortsätta sin vandring mot lekområdena utan att påverkas från vare sig svenskt eller andra länders fiske, förutsatt att grannländerna väljer samma stopperperiod.

Eftersom beståndets återhämtning tar tid och inga nya personer beviljas tillstånd för fiske av ål har antalet tillstånd såväl som påverkan från fisket minskat kontinuerligt. Myndigheten förutser också att antalet tillståndshavare och därmed fiskets omfattning kommer fortsätta minska betydligt under de närmsta åren eftersom medelåldern är hög för nuvarande tillståndshavare som fiskar i havet. De inskränkningar som gjorts i ålfisket sedan 2007 har sammantaget haft en påtaglig effekt, både antal fiskare som den landade fångsten i havet. Antalet personer med tillstånd att fiska ål i havet har minskat med drygt 74 procent mellan 2006 och 2022, från 384 till 99 stycken. Av dessa har 92 stycken rapporterat landad fångst under 2022. Mellan 2006 och 2022 har antalet redskapsdagar för yrkesfiske efter ål med fasta redskap och ryssjor minskat med 76 respektive 73 procent. Minskningen beror framförallt på de åtgärder som genomförs inom ramen för ålförvaltningsplanen. Förbudsperiodernas införande bedöms också haft en betydande påverkan på total fångst av ål sedan 2018. Framförallt genom reducerade fångster i Öresund där fiskets genomsnittliga fångst minskat med omkring 69 procent, från drygt 45 ton (2015-2017) åren

¹⁰ Studien är ett delresultat en del av en pågående märkningsstudie och samarbete mellan forskare på olika universitet (DTU Aqua, SLU Aqua, m.fl.) i bl.a. Danmark, Tyskland och Finland. Syftet med projektet är bl.a. att förbättra kunskapen om ålbeståndet och andelen av ålbeståndet i Östersjön som lekvandrar. Projektet delfinansieras med medel från Havs- och vattenmyndighetens anslag 1.11.

innan förbudsperioderna infördes till drygt 14 ton (2018-2022) åren efter förbudsperioden infördes. Sammantaget har ett kontinuerligt minskande fiske tillsammans med övriga begränsningar, inklusive tidigare års förbudsperioder, reducerat yrkesfiskets fångster av ål med drygt 90 procent, från 588 ton till knappt 52 ton.

I senaste utvärderingen av medlemsländernas rapportering om genomförande av de medlemsländernas ålförvaltningsplaner yttrar EU-kommissionen¹¹ att trots betydande framsteg vad gäller att minska fiskeansträngningen, och trots ett samordnat försök att utveckla en EU-omfattande förvaltningsram, är ålbeståndets tillstånd fortfarande kritiskt och det krävs därför fortsatta och mer ambitiösa åtgärder. EU-kommissionens bedömer att ålförordningens genomförande behöver förbättras avsevärt, särskilt när det gäller att hantera icke-fiskerirelaterad dödlighet.

Åtgärder inom ramen för den nationella förvaltningsplanen dimensionerades initialt för att på kort sikt resultera i en snabb ökning av produktionen av ål i svenska vatten fram till dess att långsiktiga åtgärder vidtas och återetablering av beståndet så långt som möjligt kan ske på naturlig väg. Då vi nationellt ligger långt ifrån det uppsatta målet om att minska påverkan från turbinrelaterad dödlighet i vattenkraftverk behöver det långsiktiga åtgärdsarbetet med delar i den nationella ålförvaltningsplan som behandlar påverkan från vattenkraft effektiviseras, inte minst i arbetet med omprövning av vattenkraft enligt den nationella planen. Regeringen har beslutat att inga ansökningar ska lämnas in under 2023, de som redan har lämnat in ansökningar kommer att prövas under 2023-2024. Det är viktigt att frågorna som gäller ål tas om hand i samverkan inför prövningarna och de kommande prövningarna i domstol.

Mot bakgrund av de illegala ålfiskeredskap som beslagtogs årligen, bedömer Havs- och vattenmyndigheten att det bedrivs ett betydande illegalt fiske. Myndigheten bedriver tillsammans med Kustbevakningen ett fokuserat arbete för att stävja detta. Incitamenten för ett illegalt fiske kan förväntas öka mot bakgrund av att det legala fisket och tillgången på ål kontinuerligt minskar.

En återhämtning av ålbeståndet är en gemensam angelägenhet som kräver en effektivt samordnad insats över hela artens utbredningsområde. Sverige samarbetar därför även med andra länder inom ramen för de regionala fiskeorganen, de regionala havsmiljökonventionerna, inklusive genomförande av Helcom Baltic Sea Action Plan (BSAP)¹² och konventionen för migrerande arter (CMS) för att förbättra kunskapen om beståndet och samordna åtgärder.

¹¹ https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/swd-2020-35_en.pdf

¹² [Baltic-Sea-Action-Plan-2021-update.pdf \(helcom.fi\)](https://www.helcom.fi/en/bsap/)

Havs- och vattenmyndighetens föreslagna föreskriftsändringar med motivering

Föreskrifter som berörs

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön

Bemyndigande

2 kap. 7 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen

Ikraftträdande

Föreskriften föreslås träda ikraft 1 april 2023.

Bilaga 10.

Fiske efter ål med stöd av fisketillstånd

Nuvarande lydelse:	Föreslagen lydelse:
<p>A. Gemensamma bestämmelser</p> <p>1. En befälhavare som har ett <i>särskilt tillstånd</i> att fiska efter ål, får beviljas ett förnyat tillstånd efter ansökan hos Havs- och vattenmyndigheten.</p> <p>2. För att erhålla förnyat ålfisketillstånd ska föregående års tillstånd ha nyttjats. Om särskilda skäl föreligger kan tillstånd medges även om detta villkor inte är uppfyllt.</p> <p>3. Ett ålfisketillstånd ska förenas med villkor om redskapstyp, antal redskap och plats för fiskets bedrivande. Tillståndet får omfatta endast de redskapstyper och de antal redskap som beviljats i tillstånd för ålfiske under åren 2009-2010. Byte av fiskeplats kan medges efter ansökan hos Havs- och vattenmyndigheten.</p> <p>4. Havs- och vattenmyndigheten kan i tillståndet föreskriva ytterligare villkor.</p> <p>5. Fångsten av ål ska i tillståndsgivet fiske rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten enligt bestämmelserna i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS</p>	<p>A. Gemensamma bestämmelser</p> <p>1. En befälhavare som har ett <i>fisketillstånd</i> att fiska efter ål, får beviljas ett förnyat tillstånd efter ansökan hos Havs- och vattenmyndigheten.</p> <p>2. För att erhålla förnyat ålfisketillstånd ska föregående års tillstånd ha nyttjats. Om särskilda skäl föreligger kan tillstånd medges även om detta villkor inte är uppfyllt.</p> <p>3. Ett ålfisketillstånd ska förenas med villkor om redskapstyp, antal redskap och plats för fiskets bedrivande. Tillståndet får omfatta endast de redskapstyper och de antal redskap som beviljats i tillstånd för ålfiske under åren 2009-2010. Byte av fiskeplats kan medges efter ansökan hos Havs- och vattenmyndigheten.</p> <p>4. Havs- och vattenmyndigheten kan i tillståndet föreskriva ytterligare villkor.</p> <p>5. Fångsten av ål ska i tillståndsgivet fiske rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten enligt bestämmelserna i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS</p>

<i>Nuvarande lydelse:</i>	<i>Föreslagen lydelse:</i>
<p>2018:11) om befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet.</p> <p>6. Fisket efter ål ska genast upphöra när den sammanlagda ålfångsten i det tillståndsgivna fisket uppgår till 8 000 kilogram.</p> <p>7. Fiske efter ål får inte bedrivas under perioden från och med den <i>1 oktober 2022</i> till och med den <i>31 december 2022</i>.</p>	<p>2018:11) om befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet.</p> <p>6. Fisket efter ål ska genast upphöra när den sammanlagda ålfångsten i det tillståndsgivna fisket uppgår till 8 000 kilogram.</p> <p>7. Fiske efter ål får inte bedrivas under perioden från och med den <i>1 oktober 2023 till och med den 31 mars 2024</i>.</p>

Motivering

I enlighet med det förslag till beslut om ett internationellt ålfiskeförbud som förväntas beslutas av EU:s ministerråd, föreslår Havs- och vattenmyndigheten att Sveriges förbudsperiod för 2023/2024 ska läggas mellan den 1 oktober 2023 och den 31 mars 2024. För utförligare bakgrund, se avsnittet Förslag och motivering av förbudsperiod, s. 7¹³.

Bilagor:

Konsekvensutredning

Sändlista

¹³ I övrigt ändras bilaga 10 A på så sätt att begreppet särskilt tillstånd ändras till fisketillstånd. I EU:s regelverk används ordet fisketillstånd för de kompletterande tillstånd som krävs för vissa fisken. Samtliga skrivningar i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om särskilt tillstånd ändras därför succesivt till fisketillstånd för att använda samma terminologi som finns på EU-nivå.